

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMINA DAYALI ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN ADAYLARI ve ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Deniz*

Yrd. Doç. Dr. İzzet Görgeç**

Yrd. Doç. Dr. Nurettin Şahin***

ÖZET

Çağdaş eğitim anlayışındaki değişim ve gelişmeler, öğretmen yetiştirme programlarının değişmesine neden olmuştur. Bu değişim 1997 yılından sonra öğretmen yetiştirme sisteminin yeniden yapılanmasına da yansarak eğitim fakültesi dışındaki alan fakültesi lisans programından mezun olan öğrencilerin öğretmen olabilmelerini tezsiz yüksek lisans programına bağlamıştır. Bu araştırmanın temel amacı, ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar tezsiz yüksek lisans programına katılan farklı branşlardan mezun öğretmen adaylarının program yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Ortaöğretim sosyal alanlar (tarih, felsefe) bölümü öğretmen adaylarının tezsiz yüksek lisans programına ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre değişmemektedir. Fen-matematik alanları (biyoloji, kimya) bölümü öğretmen adaylarının, bu programın tezli olmasına yönelik görüşleri arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sosyal alanlar eğitimi öğretmen adaylarının programa ilişkin görüşleri mezun oldukları alandaki iş olanaklarının sınırlılığı, programın akademik kariyer yapmaya katkısı, programda yer alan seçmeli I ve II derslerinin eğitim bilimleri ağırlıklı olması yönünde farklılık göstermektedir. Fen-matematik alanları öğretmen adaylarının görüşleri programın öğretmenlik mesleğini sevdireceği ve seçmeli derslerin kendi alanlarında ağırlıklı olmasını istemeleri yönünde farklılık göstermektedir. Öğretim elemanları tezsiz yüksek lisans programlarının öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine hazırlamada yeterli olduğu düşüncesindedirler.

ABSTRACT

The development and the changing of the contemporary education mentality has resulted in the changing of the teacher training programs. After 1997, this changing has reflected on the reconstruction of the teacher training system and the students who graduated from faculties other than the educational faculties have to take non-thesis post graduate programs in order that they could become teachers. The aim of this research study is to determine the candidate teachers' who are students in secondary science, mathematics and social science fields non-thesis post graduate programs from different graduate programs, opinions about these non-thesis post graduate programs. The results from this survey shows that secondary social science education (History, Philosophy) departments' students' opinions about the non-thesis post graduate programs have not changed through their gender. Considering the gender a significant difference was found in the views of the candidate teachers of department of maths - science (biology - chemistry) teacher training regarding the fact that this program should be thesis - based program. The opinions of the social science education teacher candidates have shown disparity (diversity) due to the limited job opportunities, program's contribution to the academic career and the superiority of the educational science elective courses (I, II). The opinions of the candidate teachers who are in science field have shown disparity in that the program will make them love their jobs and their wish for taking elective courses on their own fields. Candidate teaching staff think that these non-thesis post graduate programs are adequate enough to prepare them to their job.

* Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniv. Eğt. Fakültesi Ortaöğretim Fen-Mat. Al. Eğt Böl.

** Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniv. Eğt. Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Al. Eğt Böl

*** Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniv. Eğt. Fakültesi Ortaöğretim Fen-Mat. Al. Eğt Böl

GİRİŞ

Eğitimde niteliği etkileyen faktörlerin başında öğretmen niteliği, öğretmenin niteliğini etkileyen faktörlerin başında ise öğretmen yetiştirme gelmektedir. Başlangıcından günümüze ülkemizde öğretmen yetiştirme sürecinde pek çok farklı modeller denenmiştir. Öğretmen eğitimi konusunda ortak sorumluluk taşıyan Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu 1990 yılından bu yana giderek yoğunlaşan bir işbirliği çerçevesinde bir dizi önlemler almışlar ve uygulamaya geçmişlerdir. Bu önlemler ilk ve ortaöğretimi geliştirmeyi hedeflemiş, bu geliştirmenin temel tamamlayıcısı olarak öğretmen eğitimini de kapsamına almıştır (Kavak, 1999). Son yıllardaki eğitim anlayışındaki değişim ve gelişimler ışığında 1997 – 1998 döneminde eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarında yeniden düzenleme

ve yapılandırılmaya gidilmiştir. Söz edilen yeni düzenleme programlarda yapılan değişiklikler; yapılanma ise sistemde kurumsal yapı ve işleyiş ile ilgili yeni yapılanmaya gitme olarak görülebilir (Uçan, 2001).

Yeni düzenleme ile özellikle şu iki önemli değişiklik öğretmen yetiştirme programına yansımıştır.

1. Öğretmenlik formasyon derslerinde değişikliklere gidilmiştir. Uygulama ağırlıklı Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II dersleri programlarda yer almıştır. "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme" dersi zorunlu programlara alınarak öğretmen adaylarının teknoloji eğitimine büyük katkılar sağlanmıştır.

2. Fakülte-okul işbirliği etkin ve işlevsel hale getirilmiştir. Okul uygulamasına giden öğretmen adayları teorinin üretildiği fakülteler ile bunların uygulandığı okullar arasında bir iletişim aracı olmuştur.

Baskan'a (2001) göre, gerek lisans gerekse ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans düzeyinde uygulanacak olan bu yeni programlar ile bir taraftan çağdaş bir içeriğe yer verilirken diğer yandan öğretmen adaylarının gerçek ortam içinde uygulama yapmalarına geniş fırsat verilmesi hedeflenmiştir. Coultas ve Lewin (2002) ise öğretmen eğitimi programlarının öğretmen adaylarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Yeniden yapılandırma sürecinde ortaöğretim alan öğretmenliği lisans öğreniminden ayrılarak, 3,5+1,5; 4+1,5 gibi sistemlerle ifade edilen tezsiz yüksek lisansla dayandırılmıştır (YÖK,1998). Ortaöğretim alan öğretmenliğinin gerçek anlamda bir yüksek lisans eğitimi temeline oturtulması şüphesiz olumlu bir gelişmedir. Ancak çoğu uygulamalarda halen formasyon kursu olarak algılanmaktadır. Bu durum yüksek lisans eğitiminin kriterleriyle bağdaşmamaktadır. Kavcar'a (2003) göre bu yeniden düzenlemenin olumlu yanları bulunduğu gibi ülkemiz koşulları ve gerçekleri açısından olumsuz yanları da bulunmaktadır. Özellikle

nitelikli öğretmen ve yeter sayıda öğretmen yetiştirme bakımından bu düzenlemenin gerçekçi ve doyurucu olmadığı vurgulanmaktadır.

Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenerek gerçekleştirilen yeniden yapılanma çerçevesinde uygulamaya konulan 4+1,5 sistemi olarak ifade edilebilen alan fakültesi mezunlarının 1,5 yıllık tezsiz yüksek lisans eğitimi ile öğretmenlik hakkı verilmesi uygulamasının ilk örnekleri Muğla üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri enstitüsünde 2001-2002 eğitim-öğretim döneminde uygulanmaya başlanmıştır. Gerek üniversitemizdeki uygulama için gerekse de yeni yapılanmanın ilk sonuçlarının dönütlerini almak için söz konusu programa ilişkin öğretmen adayları ve öğretim elemanlarının görüşlerini almak bu çalışmanın temel amacıdır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular sürekli bir çalışmayı gerektiren öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesi sürecinde veri sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Problem Cümlesi: Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Dayalı Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Öğretmen Adayları ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri Nelerdir?

Alt Problemler:

1. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının tezsiz yüksek lisans programına yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
2. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının tezsiz yüksek lisans programına yönelik görüşleri, mezun oldukları alanlara göre değişmekte midir?
3. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programı Öğretmen adaylarının programın süresine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programı Öğretmen adaylarının programda yer alan derslerin içeriklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programı öğretmen adaylarının programda yer alan derslerin seçimine ilişkin görüşleri nedir?
6. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programında görev alan öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşleri nelerdir?

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Muğla Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal ve Fen-Matematik Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programına kayıtlı ve mezuniyet aşamasındaki öğrencilerle bu programda ders veren öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Fen-Matematik Alanları Eğitiminde (Biyoloji-14, Kimya-7) toplam 21 öğretmen adayı; Sosyal Alanlar Eğitiminde (Felsefe-25, Tarih-27) toplam 52 öğretmen adayı ile programa ders veren 15 öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veriler, öğretmen adaylarının ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına yönelik görüşlerini ve kişisel özelliklerini belirleyen 19 maddeden oluşan anket ile öğretim elemanlarına programa ilişkin görüşlerini belirlemek için sunulan 12 maddelik anket ile toplanmıştır. Ankette öğretmen adaylarının görüşleri evet - hayır - kısmen - kararsız olarak dördü bölüme, öğretim elemanlarının görüşleri ise, çok iyi - iyi - orta - az - çok az olarak beş bölüme ayrılmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırmada 1. ve 2. Alt problemde belirlenen soruların cevaplarını test etmek için, anketin her bir maddesine ilişkin görüşler arasından anlamlı bir fark olup olmadığını istatistiksel olarak test etmek için SPSS programında t testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın 3., 4., 5. ve 6. alt problemine cevap ararken de öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının anketteki sorulara verdikleri cevaplar yüzde olarak ifade edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemlerine ilişkin olarak aşağıda sunulmuştur.

Cinsiyet: Araştırmanın ilk alt probleminde "Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans Programına katılan öğretmen adaylarının söz konusu programına yönelik görüşleri cinsiyete göre değişmekte midir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu alt problemi test ederken öğretmen adayları cinsiyetlerine göre iki gruba ayrılmış ve grupların anket maddelerine ilişkin görüşlerinden aldıkları puanlar "t" testi ile karşılaştırılmıştır.

Tablo 3.1. Ortaöğretim Sosyal/Fen-Matematik Alanlar Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılım Tablosu

Cinsiyet	Fen/Matematik	Sosyal	Toplam
Kız	10	37	47
Erkek	11	15	26
Toplam	21	52	73

Yapılan analizde Sosyal Alanlar eğitimi programındaki öğretmen adaylarının anket maddelerine yönelik görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının ortaöğretim sosyal alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına yönelik görüşleri cinsiyete göre değişmemektedir.

Ancak Fen Alanlar Eğitim Programındaki öğretmen adaylarının anket maddelerine yönelik görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anketin 12. maddesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = 2.289$; sig-2 tailed=0.034). Anketin 12. maddesinde belirtilen "bu programın tezli olmasını isterdim" görüşüne erkekler "evet" derken, kızlar "kararsız" olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin ülkemizdeki önemi ile mesleki kariyer yapma sürecindeki ilişkisi düşünülürse erkek öğretmen adaylarının mesleki statüdeki rollerini daha belirgin bir şekilde algılayarak programın tezli olmasını istedikleri söylenebilir.

Mezun Olunan Alan: Araştırmanın ikinci alt probleminde "Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının söz konusu programa yönelik görüşleri mezun oldukları alanlara göre değişmekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Sosyal Alanlar: Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Tezsiz Yüksek Lisans öğrencileri mezun oldukları alanlara göre tarih ve felsefe grubu olarak iki gruba ayrılmıştır. Mezun olunan alan ile anket maddelerine ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan "t" testi sonucunda anketin 11., 14. ve 18. maddelerinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 3.2. Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Alanlara Göre Tezsiz Yüksek Lisans Programına Yönelik Görüşlerine İlişkin

t Testi Sonuçları

Madde No	Alan	N	X	Ss	Sig (2-Tailed)	t
11	Tarih	27	1.07	.53	0,022	-2,364
	Felsefe grubu	25	1.68	1.03		
14	Tarih	27	1.74	1.6	0,009	-2,699
	Felsefe grubu	25	2.68	1.35		
18	Tarih	27	2.37	1.33	0,001	-3,487
	Felsefe Grubu	25	3.52	1.00		

P<0,05

Tablo 3.2 de görüldüğü gibi anketin 11. maddesi olan "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programına yönelik tutumunun mezun olduğu alandaki iş olanaklarının sınırlılığında olumsuz etkilenmektedir" görüşüne katılma dereceleri yönünden öğretmen adaylarının mezun oldukları alanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre, tarih bölümü öğretmen adayları Tezsiz Yüksek Lisans Programına yönelik görüşlerinin mezun oldukları alanının iş olanaklarının sınırlılığında olumsuz olarak etkilendiğini belirtirken, felsefe grubu öğretmen adayları bu etkilenmeyi kısmen yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Her iki alan mezunlarının bu durumdan olumsuz etkilendiği düşünülürse bu sonuç şöyle yorumlanabilir: Felsefe grubu (felsefe-sosyoloji) ve tarih lisans alanında mezun olan öğretmen adaylarının iş olanaklarının sınırlı olması nedeniyle içinde buldukları olumsuz etkilenmenin programa da yansıtıldığı söylenebilir. Ayrıca öğretmen yetiştirmedeki yeni yapılanmanın ilk uygulamalarının araştırmanın örneklem grubundaki öğretmen adaylarına rastlamış olması ve lisans sürecinde pedagojik formasyon eğitiminden yaralandırılmayarak mezuniyetten sonra 1. 5 yıllık ek bir öğrenim sürecinin zorunlu kılınması bu olumsuzluğun nedenlerinden biri olabilir.

Tablo 3.2 de görüldüğü gibi anketin 14. maddesi olan "bu programın sizin akademik kariyer (doktora) yapmanıza, ilerlemenize katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?" Görüşüne katılma dereceleri yönünden tarih ve felsefe grubu öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Felsefe grubu öğretmen adayları bu programın kendilerinin akademik kariyerinde (doktora) düzeyinde ilerlemelerine katkı sağlayacağı görüşüne kısmen katıldıklarını ifade ederken, tarih bölümü öğretmen adayları aynı soruda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Her iki grubun görüşleri arasında farklılık görülmesine rağmen, her iki alandaki (tarih-felsefe) öğretmen adaylarında doktora düzeyinde bir eğitimden yararlanma konusunda kesin bir görüş oluşmadığı görülmektedir. Bu durumun nedeni ise, devam ettikleri programların tezli yüksek lisans programı ile eşdeğer olup olmadığı konusunda bir netliğin oluşmadığı ortamda doktora için kesin bir yargıya varılmadığı söylenebilir.

Tablo 3.2 de görüldüğü gibi anketin 18. maddesi olan "programda yer alan Seçmeli I ve II derslerinin pedagojik formasyon (eğitim bilimleri) ağırlıklı olmasını ister misiniz?" görüşüne katılma dereceleri yönünden tarih ve felsefe grubu öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki grupta da seçmeli derslerin eğitim bilimleri alanından olması yönünde olumlu görüşler olmasına rağmen bu görüş felsefe grubunda daha güçlü bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni öğrencilerle yapılan sistemli görüşmelerde alan derslerine yönelik dört yıllık bir süreci yeni tamamlamış olmaları nedeniyle alan dersle-

rinden çok öğretmenlik mesleğine katkı getireceği düşünülen eğitim bilimlerine yönelik derslere ihtiyaçları olduğu şeklindeki kanılarından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca Öğretmenlik Giriş Sınavlarında Eğitim Bilimleri alanında önemli ağırlıkta soruların yer alması da öğrencileri bu yönde etkilemiş olabilir.

Fen alanları: Ortaöğretim Fen-Matematik Alanlar Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans programına katılan öğrenciler mezun oldukları alanlara göre biyoloji ve kimya grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Mezun olunan alanlar ile anket maddelerine ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda anketin 9. ve 19. maddelerinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 3.3. Ortaöğretim Fen-Matematik Alanlar Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Alanlara Göre Tezsiz Yüksek Lisans Programına Yönelik Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Madde No	Alan	N	X	Ss	Sig	t
9	Biyoloji	14	3.43	0.65	0,032	-2,309
	Kimya	7	4.00	0.00		
19	Biyoloji	14	2.64	1.22	0,009	-2,915
	Kimya	7	4.00	0.00		

P<0,05

Tablo 3.3 de görüldüğü gibi anketin 9. maddesi olan "ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programının size öğretmenlik mesleğini sevdireceği görüşünde misiniz?" görüşüne katılma dereceleri yönünden öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki alan mezunları da söz konusu programın öğretmenlik mesleğini sevdireceği görüşündedirler. Ancak kimya bölümü mezunları bu görüşe tamamen katıldıklarını ifade ederken biyoloji mezunları kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca göre kimya bölümü mezunlarının söz konusu programın öğretmenlik mesleğini sevdirmeye yönündeki etkisini daha fazla hissettikleri söylenebilir.

Tablo 3.3 de görüldüğü gibi anketin 19. maddesi olan "ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programında yer alan Seçmeli I ve Seçmeli II derslerinin kendi konu alanınız ağırlıklı olmasını ister misiniz?" görüşüne katılma dereceleri yönünden Biyoloji ve Kimya öğretmen adaylarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Kimya bölümü mezunları programda yer alan seçmeli derslerin kendi alanları ile ilgili derslerden oluşmasını isterlerken biyoloji bölümü mezunları ise bu görüşte kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu programa katılan öğretmen adaylarının seçmeli derslerinin Eğitim Bilimleri ağırlıklı olduğu düşünülürse, öğretmen adaylarının kendi konu alanları ile ilgili seçmeli ders almak is-

tedikleri söylenebilir. Ayrıca, seçmeli derslerin sosyal bilimler ağırlıklı (Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme, Hizmet-içi Eğitim ve Yönetimi, Eğitimde Bilgisayar Kullanımı, Eğitim İstatistiği, Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri) olması fen alanı mezunu öğrencilerin bu görüşünü etkilemiş olabilir. Bu sonuçlar anketin 18. maddesinde ifade edilen, programda yer alan Seçmeli I ve II derslerinin eğitim bilimleri ağırlıklı olmasını ister misiniz? görüşüne verdikleri cevaplarda tutarlıdır.

Alt problem: Programın süresini nasıl buluyorsunuz?

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “programın süresini nasıl buluyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir.

Tablo 3.4. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının Süresine İlişkin Görüşlerine Ait Yüzde Dağılım Tablosu.

Kategoriler	Fen-Matematik Alanları		Sosyal Alanları	
	N	%	N	%
Çok yeterli	7	33,3	13	25
Yeterli	4	19	13	25
Yetersiz	-	-	-	-
Çok yetersiz	-	-	-	-
Başka	10	47,7	26	50
Toplam	21		52	

Tablo 3.4 de görüldüğü gibi Fen - Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi öğretmen adaylarının yarısı ortaöğretim alan öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının süresini “yeterli” gördüklerini belirtmektedirler. Grubun yaklaşık diğer yarısı ise “başka” seçeneğini işaretlemişlerdir. Başka seçeneğine verilen cevaplar incelendiğinde programın süresinin 1 yıl olması yönünde görüşler ağırlıklı olarak belirtilmektedir. Bu durum şöyle yorumlanabilir: Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi bölümü öğretmen adayları bu programın süresini yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. En azından öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma sürecinden önceki formasyon programlarının ve sürelerinin yetersizliği düşünülürse öğretmen adaylarının mevcut öğretmen yetiştirme programını destekler nitelikte görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Programın süresinin 1 yıla indirilmesi yönünde görüş bildiren öğretmen adaylarıyla yapılan sistematik olmayan görüşmeler sonucunda bu isteklerini şu gerekçelere dayandırdıkları görülmektedir:

1. Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen atama tarihlerine başvuru hakkı elde etme kaygılarının olması.
2. III Yarıyılın yaz dönemine çekilerek aslında programın süre ve niteliğinden taviz verilmeden pratik bir çözüm yolu düşüncesi.

Alt problem: Programda yer alan ders içeriklerini nasıl buluyorsunuz?

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “programda yer alan ders içeriklerini nasıl buluyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir.

Tablo 3.5. Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Programda Yer Alan İçeriklerine Ait Yüzde Dağılım Tablosu.

Kategoriler	Fen-Matematik Alanlar		Sosyal Alanlar	
	N	%	N	%
1. İçerik uygulamayı destekleyici	11	52,3	35	67,9
2. İçerik tamamen yeni bilgilerden oluşmakta	3	14,3	2	3,8
3. İçerikte yeni bilgilerle birlikte rutin bilgiler çoğunlukta	4	19	11	21,1
4. İçerik çok teorik	1	4,8	3	5,8
5. İçerik sıkıcı	1	4,8	-	-
6. İçerik mesleki değil	-	-	-	-
7. Başka	1	4,8	1	1,9
Toplam	21	100	52	100

Tablo 3.5 de görüldüğü gibi Fen-Matematik alanları bölümündeki programa katılan öğretmen adaylarının %52'si programda yer alan derslerin içeriğinin uygulamayı (okul uygulamaları) destekleyici olduğunu; %14,3'ü içeriğin tamamen yeni bilgilerden oluştuğunu; %19'ü içerikte yeni bilgilerle birlikte rutin bilgilerin çoğunlukta olduğunu görüşündedirler. Grubun büyük çoğunluğu programda yer alan derslerin içeriklerini yeterli gördüklerini belirtmektedirler.

Tablo 3.5 de görüldüğü gibi programa katılan sosyal alanlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının, %68'i programda yer alan derslerin içeriğinin uygulamayı (okul uygulamaları) destekleyici olduğunu; %4'ü içeriğin tamamen yeni bilgilerden oluştuğunu; %21'i içerikte yeni bilgilerle birlikte rutin bilgilerin çoğunlukta olduğunu belirtmektedirler. Tablo 3.5 de görüldüğü gibi programa katılan Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü (tarih-felsefe) öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu programdaki derslerin içeriklerinin

uygulamayı destekleyici ve yeni bilgileri kapsayıcı olduğunu belirtmektedirler.

Bu sonuçlara göre; her iki alandaki (fen-matematik ve sosyal) öğretmen adayları ders içeriklerinin uygulamayı destekleyici ve nispeten yeni bilgilerle birlikte rutin bilgilerden oluştuğunu belirtirken içerik sıkıcı mesleki değil, çok teorik gibi görüşlere sahip olanların oranı oldukça azdır. Bu sonuçlara göre, programdaki derslerin içeriğinin eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme sistemine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Alt Problem: Programda yer alan derslerin seçimini nasıl buluyorsunuz?

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “programda yer alan derslerin seçimini nasıl buluyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir.

Tablo 3.6. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Fen-Matematik, Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Programda Yer Alan Derslerin Seçimini Nasıl Buluyorsunuz Sorusuna İlişkin Görüşlerine Ait Yüzde Dağılım Tablosu

Kategoriler	Fen-Matematik Alanlar		Sosyal Alanlar	
	N	%	N	%
1. Dersler birbiriyle ilgili ve birbirini tamamlayıcı nitelikte	18	85,7	38	73,1
2. Derslerin bazısı iyi seçilmiş bazıları ise ilgisiz	1	4,8	10	19,2
3. Dersler alan öğretmenliği meslek bilgisini vermekten uzak	2	9,5	3	5,8
4. Başka	-	-	1	1,9
Toplam	21		52	

Tablo 3.6 da görüldüğü gibi Sosyal ve Fen-Matematik Alanları Eğitimi Bölümü öğrencilerinin büyük çoğunluğu programda yer alan dersleri birbiriyle ilgili ve tamamlayıcı (ön koşul ilişkili) nitelikte olduğunu ifade etmektedirler. Bu sonuçlara göre; söz konusu programda yer alan derslerin öğretmen yetiştirme sisteminde yer alan öğretmen yeterliklerine katkı getireceği söylenebilir. Öğretmen adayları programdaki derslerin öğretmenlik meslek bilgisini kazandırıcı nitelikte olduğunu ifade etmektedirler.

Alt Problem: Öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşleri nedir?

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Eğitimi tezsiz yüksek lisans programında görev alan öğretim elemanlarının prog-

rama ilişkin görüşleri nedir?” sorusuna verilen cevaplar yüzde değerleri alınarak analiz edilmiştir.

Tablo 3.7. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği (Fen-Matematik/Sosyal) Öğretim Elemanlarının Programa İlişkin Görüşlerine Ait Yüzde Dağılım Tablosu

Fen-Matematik Alanlar / Sosyal Alanlar										
Maddeler	Yeterli, Uygun Olma Derecesi									
	Çok İyi		iyi		Orta		Az		Çok Az	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Programın amaçlarının yeterli olma derecesi	4	26	7	46	4	26	-	-	-	-
2. Konuların amaçlara göre yeterli olma derecesi	2	13	10	66	3	20	-	-	-	-
3. Programın uygulama süresinin uygun olma derecesi	6	40	6	40	2	13	1	6	-	-
4. Günlük ders saatleri sayısının uygunluk derecesi	3	20	11	73	1	6	-	-	-	-
5. Öğretim için sağlanan ortamın uygunluk derecesi	1	6,7	5	33	7	46	2	13	-	-
6. Konularla ilgili öğretim araçlarının yeterli olma derecesi	2	13	10	66	1	6	2	13	-	-
7. Programdaki konuların grubun düzeyine uygunluk derecesi	4	26	11	73	-	-	-	-	-	-
8. Programın, katılan öğrencilerin bireysel ilişkilerini geliştirmeye katkı derecesi	3	20	6	40	2	13	3	20	9	6
9. Genel olarak programın, öğretim elemanlarının beklentilerini karşılama derecesi	1	6,7	7	46	5	33	2	13	-	-
10. Programın, öğrencilerin beklentilerini karşılama derecesi	1	6,7	8	53	4	26	2	13	-	-
11. Programın Öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine hazırlamada yeterlik derecesi	5	33	9	60	-	-	1	6	-	-
12. Programdaki okul uygulamalarının yeterlik derecesi	2	13	9	60	4	26	-	-	-	-

Tablo 3.7 de görüldüğü gibi, programda görev alan öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu, programın

amaçlarının yeterli olduğu, konuların amaçlara uygun olduğu, programın uygulama süresinin yeterli olduğu, günlük ders saatleri sayısının uygun olduğu, konularla ilgili not, kitap vb. öğretim materyallerinin yeterli olduğu, programdaki konuların öğretmen adayının düzeylerine uygun olduğu, programın öğrencileri öğretmenlik mesleğine hazırlamada yeterli olduğu, programdaki okul uygulamalarının yeterli olduğu ve genel olarak mevcut programın öğretmen adaylarının beklentilerini karşıladığı görüşünde olduklarını ifade etmektedirler.

Farklı alanlardan mezun öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde görev alan öğretim elemanlarının tezsiz yüksek lisans programına ilişkin görüşlerinin, programı destekleyici nitelikte olduğu söylenebilir. Programda ders veren öğretim elemanlarının pedagojik deneyimlerinin ve en az doktora düzeyinde akademik kariyere sahip olmalarının bu sonucu etkilediği düşünülebilir. Genel olarak programın öğrenci beklentilerini karşıladığına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri, öğretmen adayları ile yaptıkları sistematik olmayan görüşmelerde tezsiz yüksek lisans programını tamamlayarak özel öğretim kurumlarında öğretmenlik olanağına kavuşacaklarını belirtmelerinden etkilendiği söylenebilir.

Tablo 3.7 de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının %47'si öğretim için sağlanan ortamın uygunluk derecesini orta düzeyde bulurken, % 40'ı iyi ve çok iyi bulduklarını, %13'ü ise ortamın uygunluk düzeyine ilişkin olumsuz görüş bildirdiklerini ifade etmektedirler. Özellikle olumsuz görüşler araştırmanın yapıldığı eğitim fakültesinin yeni kurulmuş olması, kendine ait fiziksel ortamın (bina-derslik vb.) bulunmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Tablo III 7'de görüldüğü gibi öğretim elemanları programın öğretmen adaylarının bireysel ilişkilerini geliştirme ve etkileşimde bulunmalarına katkı sağlama derecesini %60'ı yeterli görürken %13'ü orta düzeyde, % 27'si ise yetersiz görmektedirler. Tezsiz yüksek lisans programına katılan öğretmen adaylarının 32 farklı üniversitenin farklı fakülte ve bölümlerinden gelmiş olmaları, öğretmen adaylarının lisans üstü düzeyde bir programı izlemeleri ve beklentilerinin lisans öğrencilerinden farklı olmaları öğretim elemanlarının görüşlerinde etkili olmuş olabilir.

Genel olarak programın öğretim elemanlarının beklentilerini karşılama derecesini öğretim elemanlarının % 52'si yeterli görürken, % 33.3'ü orta düzeyde yeterli, % 13.3'ü ise yetersiz bulduklarını belirtmektedirler. Programın genel olarak öğretim elemanlarının beklentilerine uygun olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şunlar önerilebilir:

1. Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programını tamamlayanların akademik kariyerlerini sürdürmelerinin ne şekilde olabileceği konusunda öğretmen adayları sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmeli.
2. Yükseköğretim Kurumu ve Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yetiştirme sisteminde insan gücü planlamasında etkili bir işbirliğine girmeli.
3. Ortaöğretim Alana Öğretmenliği programlarında yer alan seçmeli dersler eğitim bilimleri ve özel alan ağırlıklı olmalı.
4. Programın başlangıç ve bitiş tarihleri öğretmen atama takvimiyle paralel olmalı.
5. Öğretim ortamlarının fiziki koşulları, araç-gereçleri hazırlanmadan bu tür programlar açılmamalı.

KAYNAKLAR

- Baskan, Gülsun Atanur. **Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma**, Ankara: Hacettepe Eğitim Fakültesi Yayını, Dergi: no-20, Ss-16-25.
- Coultas, C. Julie ve Lewin M. Keith. **Who becomes a teacher? The Characteristics of student teachers in four countries**. International Journal of Educational Development, 22 (243 260).
- Kavak, Yüksel. **“Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım Doğru: Standartlar ve Akreditasyon”**, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Ankara: Pegem Yayını, sayı: 19, Ss-313-324.
- Kavcar, Cahit. **“Alan Öğretmeni Yetiştirme”**, Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu, Ankara: Tekışık Yayıncılık, Ss-84.
- Uçan, Ali. **“Türkiye de Öğretmenlik Mesleğine Genel Bakış”**, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli, Ankara: MEB yayını, Ss-53-102
- YÖK. Eğitim Fakültesi, **Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**, Ankara: YÖK Yayını.